

Woordenschat: spelen met woordkaartjes

Samen met de Staal woord- en betekeniskaartjes speelt u in de klas leuke spelletjes. In deze handleiding vindt u 12 spellen met uitleg, die geschikt zijn voor elke jaargroep. Daarnaast vindt u een uitgewerkt spel voor groep 4. De Staal woord- en betekeniskaartjes kunt u ook via [Mijn Malmberg](#) downloaden.

Tijdsduur

5-25 minuten

Doelen

- Consolideren en controleren van nieuwe themawoorden.
- Spelenderwijs uitbreiden van de woordenschat.
- Verhogen van de presentatievaardigheden.

Materiaal

- Woord- en/of betekeniskaarten van de themawoorden.

Werkwijze

- Leg een spelvorm uit door het zelf voor te doen, eventueel samen met een kind.
- Laat een kind/tweetal/groepje het spel nogmaals demonstreren en beantwoord vragen van kinderen over de werkwijze.
- Deel dan de woord- en/of betekeniskaarten uit en spreek af of de kaarten geheim moeten blijven, afhankelijk van het spel.
- Spreek een duidelijk sein af (bijvoorbeeld in de handen klappen) om te beginnen/wisselen/stoppen.
- Houd het tempo en de duur van het spel goed in de gaten. De spelletjes vragen veel concentratie, dus houd het kort en vlot.
- Weeg af of het zinvol is om de woorden op het (digi)bord te tonen. Dat kan ondersteuning bieden, maar kan het spel ook te makkelijk maken. Maak wel altijd duidelijk dat het om de woorden van het betreffende thema gaat.

STAAL | HANDLEIDING | GROEP 4

1 Zoek bij elkaar**Woord- en betekeniskaarten**

De ene helft van de kinderen krijgt woordkaarten, de andere helft betekeniskaarten. Laat de kinderen door elkaar lopen en op zoek gaan naar het bijbehorende kaartje. Om de beurt lezen ze hun kaart voor en bespreken ze daarna of ze matchen. Zo ja, dan blijven ze als koppel staan. Zo nee, dan gaan ze naar een ander kind. Ga door tot iedereen elkaar gevonden heeft.

Variatie: Niet rondlopen, maar: een kind gaat staan, leest voor en het kind met de bijbehorende kaart gaat ook staan. Ga door tot iedereen staat. Andersom kan natuurlijk ook: iedereen gaat staan en gaat zitten als de 'match' gevonden is, tot iedereen weer zit.

2 Kopen aan de deur**Woordkaarten**

Alle kinderen krijgen een woordkaart. De ene helft van de kinderen zoekt een plek in de ruimte (evt. aangegeven met een hoepel). Daar 'wonen' ze. De andere kinderen zijn de 'verkopers' en bellen bij de huizen aan (de neus van de bewoner kan de bel zijn). De verkoper begint: *Hallo, ik verkoop 'woord op de woordkaart'. Weet u wat dat is?* De bewoner vertelt over de betekenis van het woord. De verkoper vult aan en vraagt tot slot: *Wilt u het kopen?* Als de bewoner tevreden is over de uitleg/aanvullingen van de verkoper, dan koopt hij het woord door te betalen met zijn eigen woordkaart. Zo niet, dan gaat de verkoper een deur verder proberen. Geef telkens een sein (bv. in de handen klappen) als de verkoper moet vragen of de bewoner het woord wil kopen. Laat na drie rondes van rol wisselen.

Variatie: Laat de verkopers met z'n tweeën verkopen.

3 Balletje - woordje**Woordkaarten en een zachte bal**

Laat de kinderen in een kring zitten (lagere groepen) of staan (hogere groepen). Deel negen woordkaarten uit en houd er één zelf. Begin zelf. Lees de woordkaart voor. Associeer met één woord op het woord en rol/gooi tegelijkertijd de bal naar een kind in de kring. Die associeert ook op het woord van de woordkaart en rolt/gooit de bal enz. Als een kind een woord zegt dat al genoemd is, is hij/zij af. Stop na ongeveer twaalf kinderen, tenzij u denkt dat de kinderen nog veel meer woorden weten. Herhaal deze spelvorm met de andere woordkaarten.

Variatie: Laat associëren op het laatstgenoemde woord in plaats van op de woordkaart.

4 Levende foto

Woord- en betekeniskaarten en een grote doek/laken

Verdeel de groep in viertallen. Geef elk groepje een woord- en betekeniskaart. Laat het groepje een 'foto' bedenken, waarmee ze de betekenis van het woord uitbeelden. Soms is het nodig om meer foto's te laten zien (maximaal 3). Laat de groepjes klassikaal presenteren. Gebruik een doek die je samen met een ander kind omhooghoudt zolang het groepje zich voorbereidt. Laat het doek vallen om de 'foto' te laten zien. Laat het publiek raden welk woord ze zien. U kunt de uitgedeelde woordkaarten op het (digi)bord tonen, zodat de kinderen weten om welke woorden het gaat. Als het woord geraden is, laat u het groepje buigen en het publiek applaudisseren.

Variatie: De foto kan ook veranderen in een film, zodat kinderen een scene kunnen spelen over het woord. Geef vooraf de instructie dat de scene 2 minuten mag duren en weer eindigt in een foto.

5 Ja/nee-vragen

Woord- en betekeniskaarten

Werk in groepjes. Geef elk kind een woordkaart met bijbehorende betekeniskaart. De kaarten blijven geheim. Laat de kinderen ja/nee-vragen stellen om erachter te komen om welk woord het gaat. Geef telkens een sein om te wisselen tot iedereen in het groepje aan de beurt is geweest. Bespreek achteraf (of halverwege) wat slimme vragen zijn.

Variatie: Werk in de hele groep en laat de kinderen ja/nee-vragen stellen aan u als leerkracht of geef een paar kinderen een woordkaart en laat de rest van de groep raden met ja/nee-vragen.

6 Fluisterkring

Woordkaarten

Maak vier groepen en laat elke groep in een kringetje op de grond zitten. Deel een woordkaart aan één kind per groep uit. De kaarten blijven geheim. Tel af en laat het woord doorfluisteren. Het groepje dat het eerst rond is met het juiste woord, heeft gewonnen. Herhaal de spelvorm met andere woordkaarten.

Variatie: Laat zinnen bedenken met de doorgefluisterde woorden na elke ronde. Laat kinderen eerst voor zichzelf (of in tweetallen) een zin bedenken en wijs daarna een paar kinderen aan om hun zin te zeggen.

7 Beeld uit!

Woordkaarten

Verdeel de klas in drie groepen. Zet twee bakjes op een tafeltje per groep. In het ene bakje zitten woordkaarten, het andere bakje is voor de kaarten die zijn geraden. Laat de kinderen drie rijen vormen. Tel af en laat de voorste van elke rij een willekeurige woordkaart pakken en uitbeelden. De rest van elke rij raadt het woord. Geraden? De voorste doet de kaart in het lege bakje en sluit achteraan, de volgende pakt een woordkaart, beeldt uit enz. De groep die het eerste klaar is, heeft gewonnen.

Variatie: Laat betekeniskaarten voorlezen in plaats van woordkaarten uitbeelden.

8 Rappen

Woordkaarten

Bedenk drie zinnen met een themawoord en ga die zinnen met de groep 'rappen'. Laat de kinderen staan. Begin met 'bouncen', door ritmisch de knieën te buigen. Laat de kinderen meedoen. Zeg dan de eerste zin op het ritme van de bounce. Laat de kinderen de zin herhalen. Ga door met de andere zinnen. Als duidelijk is hoe je kunt rappen, deel dan woordkaarten uit aan viertallen. Laat de groepjes drie zinnen bedenken en oefenen met rappen. Laat de groepjes hun rap aan de groep presenteren. Vergeet niet om elk groepje te laten buigen om applaus in ontvangst te nemen! Laat de groep kiezen met welke rap ze willen meedoen of kies een later moment om een rap met de hele groep uit te voeren.

Variatie: Laat in tweetallen een zin met een woord van een woordkaart bedenken. Ga met de groep in een kring staan met de tweetallen telkens naast elkaar. Begin met bouncen en laat de tweetallen om de beurt een zin rappen en de groep het nadoen. Je kunt de kring afgaan, maar je kunt ook willekeurig een tweetal aanwijzen. Het laatste is moeilijker, maar wel spannend.

9 Ik ga op reis en neem mee...

Woord- en betekeniskaarten

Elk kind krijgt een woord- en betekeniskaart. Kind A zegt: *Ik ga op reis en neem mee 'woord op woordkaart'*. Kind B leest de bijbehorende betekeniskaart voor. Vervolgens zegt kind B: *Ik ga op reis en neem mee 'woord van kind A' en 'de eigen woordkaart'*. Kind C leest de betekenis voor, zegt: *Ik ga op reis en neem mee 'woord van kind A, woord van kind B' en 'de eigen woordkaart'*. Enzovoorts. Het vraagt veel concentratie, dus houd het tempo erin en doe het spel niet te lang.

Variatie: Het spel kan ook zonder de betekeniskaarten gespeeld worden.

10 Maak zinnen

Woordkaarten

Geef elk kind een woordkaart. Laat alle kinderen rondlopen. Geef een sein (bv. in de handen klappen) om tweetallen te maken. Kind A vraagt: *Ik heb 'woord van woordkaart'. Kun jij daar een zin mee maken?* Kind B zegt: *Natuurlijk, 'zin met woord van kind A'.* Dan andersom. U geeft vervolgens weer een sein om de woordkaarten te wisselen en weer rond te gaan lopen. Herhaal dit nog twee keer. Vraag na de drie rondes naar opvallende zinnen die kinderen hebben bedacht of gehoord. Nodig kinderen uit om een zin te delen met de groep: *Welke zin heb je gehoord of bedacht met het woord...?*

Variatie: Laat de kinderen de woordkaartjes niet wisselen, zodat elk kind drie zinnen met hetzelfde woord moet bedenken. Geef de opdracht erbij dat ze steeds grappiger/langer/preciezer/vreemder moeten worden.

11 Raden met vragen

Woord- en betekeniskaarten

Geef elk kind vijf woord- en betekeniskaarten. Die kaarten blijven geheim. Laat bij elk woord een vraag bedenken, waar het antwoord het woord is. Bijvoorbeeld:

Vraag: *Welke vogel is wit en grijs en vliegt vaak boven zee?* Antwoord: *De zeemeeuw.*

Werk vervolgens in tweetallen. Laat elk kind de nummers 1 tot 5 onder elkaar op kladpapier schrijven. Kind A stelt een vraag. Kind B geeft antwoord. Goed antwoord? Kind A zet een + achter 1. Fout antwoord? Kind A zet een – achter 1. Laat kind A alle vragen stellen en laat dan kind B alle vragen stellen. Wie heeft de meeste +jes?

Variatie: Geef de betekeniskaarten er niet bij of werk met viertallen (twee tegen twee), zodat kinderen elkaar kunnen helpen.

12 Zeg PIEP

Woord- en betekeniskaarten

Geef alle kinderen een woordkaart met bijbehorende betekeniskaart. Geef de kinderen even de tijd om na te denken over wat ze kunnen vertellen over het woord. Laat kinderen dan individueel over het woord vertellen en *piep* zeggen als ze het woord willen gebruiken. Laat de groep telkens raden om welk woord het ging. Geef maximaal tien kinderen een beurt.

Variatie: Vertel en gebruik *piep* als leerkracht zelf of laat in groepjes werken om meer kinderen aan bod te laten komen.

Balletje - woordje

Tijdsduur

15 minuten

Materiaal

- 10 woordkaartjes uit een actueel thema;
- zachte bal.

Vorbereiding

Dit spel kunt u spelen aan het eind van week 1 en week 2, als de nieuwe themawoorden zijn aangeleerd, maar ook in week 3 en 4. In week 3 en 4 kiest u totaal 10 woorden uit beide woordenschatlessen van het actuele thema in de groep. Zorg dat u verschillende soorten woorden uitkiest (zelfstandig naamwoord, werkwoord, bijvoeglijk naamwoord, enz.).

Werkwijze

Laat de kinderen in een kring op de grond zitten. Begin met een paar keer rollen met de bal.

Start zelf en laat kinderen vervolgens naar elkaar rollen. Zorg voor rust en concentratie.

Pak zelf een woordkaartje en lees het woord voor. Vraag: *Waar denk je aan als je dit woord hoort?*

Ik denk aan ... Waar denk jij aan, Levi? Rol de bal naar Levi. Als Levi de bal heeft, zegt hij: *Ik denk*

aan Vervolgens rolt Levi de bal naar een ander kind, enzovoorts. Stop na ongeveer tien keer

rollen en vraag een kind een nieuw woordkaartje voor te lezen. U kunt de woordkaartjes daarvoor

aan tien willekeurige kinderen uitdelen of vragen of een kind een woordkaartje bij u ophaalt.

Na elke ronde stelt u vragen als: *Welk nieuw woord heb je gehoord? Welk woord had je zelf ook*

bedacht? Wie wist er nog een ander woord?

Afsluiting

Verzamel de woordkaartjes en sluit af met concluderen dat de kinderen niet alleen de woorden op de woordkaartjes kennen, maar nog veel meer woorden!